Ratna fotografija

Mandurić, Margareta

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Graphic Arts / Sveučilište u Zagrebu, Grafički fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:216:713178

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-22**

Repository / Repozitorij:

Faculty of Graphic Arts Repository

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
GRAFIČKI FAKULTET

ZAVRŠNI RAD

Margareta Mandurić

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

GRAFIČKI FAKULTET

Smjer: Tehničko-tehnološki

ZAVRŠNI RAD

RATNA FOTOGRAFIJA

Mentor:

Doc. dr. dc. Miroslav Mikota

Student:

Margareta Mandurić

Zagreb, 2019.

SADRŽAJ

1. UVOD 1

2. POVIJEST RATNE FOTOGRAFIJE 2

2.1.19.stoljeće 2

2.2.20.stoljeće 5

2.3.21.stoljeće 8

3. ISTAKNUTI RATNI FOTOGRAFI 11

4. FOTOGRAFIJA U DOMOVINSKOM RATU 20

5. ZAKLJUČAK 27

6. LITERATURA 28

SAŽETAK:

Ratna fotografija za cilj ima što realnije i što vjerodostojnije prikazati rat onakvim kakvim je. Otkad je fotografija došla na područje rata, od tada se teži plasiranju te fotografije u javnost. Unatoč tehničkim mogućnostima i nedostupnosti fotografske opreme tada, povijest je izrodila brojne ratne fotografe i fotografije, a kako je tehnologija išla naprijed, tako se broj fotografa i fotografija povećavao. No, nije se povećavao samo broj fotografija već i njihova eksplicitnost, a tako i njihova raširenost.
Fotografija sama po sebi, pa tako i ratna fotografija podložna je različitim manipulacijama. Kroz povijest je to bilo namještanje scena prije snimanja, a danas razne modifikacije nakon, što zapravo i nije začuđuće s obzirom na informacije koje ona može nositi. Iz istog razloga nailazi na kojekave cenzure, no to, kao ni opasnosti, ne spriječava ratne fotografe da obavljaju svoj posao i nastave donositi svijetu istinu o ratu.

KLJUČNE RIJEČI: rat, ratna fotografija, informacija, manipulacija

ABSTRACT:

War photography has for its goal to present war as realistic as possible. Since photography found its way to the war, it aspires to be put in the public.
Despite the technical possibilities and unavailability of photography equipment in the history, there was many war photographers and photographs. Alongside technology, the number of photographers and photographs grew bigger and so is the explicitness of photographs content and its outspread in the media.
War photography, as photography itself, is prone to different kinds of manipulation. Troughout history it was staging the scenes before taking a photograph, but today it is modifying it after taking it, which is not surprising considering the information that it can carry. For the same reason, it can be censored or banned, but neither that nor the danger prevent photographers to do their job properly and continue serving the truth about war.

KEY WORDS: war, war photograpy, information, manipulation

1.UVOD

Motivi ratne fotografije su oružani sukobi i vojne akcije, ali i posljedice tog oružanog sukoba na ljude, prirodu, arhitekturu kako bi što realnije promatraču prezentirala svu surovost rata. Nastaje u teškim i opasnim uvjetima, pa su tako i motivi i situacije koje ona sadrži vrlo često eksplicitni. Te fotografije često prikazuju mrtve i ranjene zbog čega se istaknulo i pitanje fotografske etike. Također, ratna fotografija nerijetko je služila i kao dokaz, ali samim time podložna je manipulaciji i cenzuri, što njenu vjerodostojnost ponekad dovodi u pitanje. Okolnosti nastanka ratne fotografije zahtijevali su i ljude, fotografe, koji su bili spremni suočiti se sa prizorima koje pokušavaju zabilježiti, te na opasnosti u kojima bi se eventualno našli.

U vrijeme rata, fotografije su do ljudi dolazile putem časopisa i novina, dok se danas mogu naći dokumentirane u muzejima i knjigama posvećenima ratu.

2. POVIJEST RATNE FOTOGRAFIJE

2.1. 19.stoljeće

Razvojem fotografije javila se mogućnost i težnja zabilježavanja trenutaka rata kako si se podigla osviještenost javnosti o ratu. No, tehničke mogućnosti, odnosno sposobnosti fotografske opreme tada nisu dozvoljavale zadovoljavajuće snimanje pokreta pa su se tadašnji fotografi bazirali na snimanje drugih motiva rata te su rekreirali scene akcija koje nisu mogli snimiti u realnom vremenu. Naime, tada je bila korištena dagerotipija, slika na srebrnoj ili posrebrenoj bakrenoj ploči za čije je stvaranje bilo potrebno i do nekoliko minuta mirovanja subjekta fotografije. Ploča se prvo oslojavala jodinim parama, zatim osvjetljavala u kameri opskuri, a nastala slika se razvijala živinim parama i da bi se zadržala namakana je u otopini kuhinjske soli. Prve ratne dagerotipije nastale su za vrijeme Meksičko-Američkog rata 1847. [1]

Slika 1. Dagerotipija. Američke trupe ulaze u Saltillo, Meksiko, nepoznati autor, 1847. [2]

Često se kao najraniji ratni fotografi spominju Roger Fenton (Krimski rat) i Matthew Brady (Američki građanski rat), no ipak su neki išli na bojište i prije njih.
Za prvog ratnog fotografa se smatra Amerikanac čije je ime izgubljeno kroz povijest, no zna se da je fotografirao u Meksičko-Američkom ratu 1846. i 1847. Nijedna njegova fotografija ne prikazuje stvarnu bitku zbog nemogućnosti zapisa pomičnih scena, no i dalje predstavljaju prve fotografije rata.

Prvi imenom poznati ratni fotograf je Carol Popp de Szathmari, Mađar koji je sa više od 200 fotografija zabilježio Krimski rat (1853.-1856.), ali od toga samo 9 fotografija postoji i danas. Srećom, iz istog rata postoji preko 350 fotografija Rogera Fentona. [1]

Slika 2. Britanski vojnici obučeni za borbu, Roger Fenton, 1855. [3]

Idući događaj u povijesti ratne fotografije je bila britanska supresija pobuna u Indiji 1857., odnosno snimanje žrtava pobune. Za ovaj događaj se vjeruje da su fotografi mijenjali položaj poginulih kako bi dobili na dramatičnosti fotografije.
Nadalje, kada je 1861. izbio Američki građanski rat, fotograf Mathew Brady je krenuo u rat s opremom koju je sam financirao. Iako je dotada fotografska oprema puno napredovala, bitke se i dalje nisu mogle tako lako snimati jer je za uspješnu ekspoziciju još uvijek trebalo nekoliko trenutaka. Zbog toga je većina fotografija i dalje bila namještena, ali je civilima i to bilo dovoljno da bi imali uvid kako neka ratna akcija izgleda, te koje su žrtve rata. [1]

Slika 3. Bitka kod Gettysburga, Mathew Brady, 1863. [4]

Također u Američkom građanskom ratu nastale su fotografije za koje se smatra da su prve fotografije stvarne bitke, a zabilježio ih je George S. Cook. [5]
Najsmrtonosniji rat u Južnoj Americi bio je Paragvajski rat (1865.-1870.), a ujedno je i bio prvi rat koji je fotografiran na tom području. Fotograf Javier Lopez 1866. otišao je na bojišnicu koristeći mokru kolodijsku ploču i pokretnu marčnu komoru. Mokra kolodijska ploča je u to vrijeme bila jako popularna jer je bila dvofazni proces, odnosno jer se iz negativa moglo napraviti više kopija neke fotografije, no njena mana je bila različita osjetljivost na plavu i crvenu svjetlost što je rezultiralo neujednačenom svjetlinom ovih dviju boja.
Drugi englesko-afganistanski rat (1878.-1880.) ovjekovječio je John Burke s britanske strane. Ove fotografije su bile komercijalne prirode, odnosno napravljene u nadi prodaje albuma ratne fotografije. [6]

2.2. 20.stoljeće

Fotografski aparat korištena u 20.stoljeću u ratovima bila je sklopivi fotografski aparat sa dva držača i bio je nosiv u ruci. Zbog takve konstrukcije bilo je lako njime manevrirati. Imao je jednostavno tražilo na vrhu, odnosno u razini očiju, što je fotografu omogućavalo da ostane nezapažen. Bio je tanak i lako nosiv, a dolazio je u više formata, a ratni fotografi su najčešće koristili 4x5 jer taj format nije bio prevelik, a mogla se dobiti zadovoljavajuća reprodukcija. [7]

Slika 4. The Goerz Anschutz sklopiva kamera [8]

S obzirom da su fotografski aparati bili dovoljno mali, Kanađanin Jack Turner ilegalno donio fotografiju i snimao sukobe. Fotografija u Prvom svjetskom ratu je bila integrirana u sami rat, kako za svrhe javne osviještenosti, tako i za vojne svrhe. No, slobodni mediji i fotografije iz rata su predstavljale sigurnosni rizik, zbog čega je doslo do cenzure fotogafija, ali i zabrane izlaska na teren novinarima i fotografima, a službenih fotografa je bilo premalo. Najznačajniji fotograf ovog stoljeća je Robert Capa koji je pokrio Španjolski građanski rat, Drugi kinesko-japanski rat, Slijetanje u Normandiji, pad Pariza i sukobe 1950-ih sve dok nije poginuo od nagazne mine u Indokini 1954. Bitno je spomenuti i imena Dickey Chapelle, fotografkinja ubijena također od nagazne mine u Vijetnamu 1965., te Joe Rosenthal koji je snimio popularnu fotografiju dizanja američke zastave na japanskom otoku Iwo Jima, a za koju je i dobio Pulitzerovu nagradu. [9] [10]

Slika 5. Greben Vimy, Jack Turner, 1917. [11]

Slika 6. Dan D, Btika za Normandiju, Robert Capa, 1944. [12]

Slika 7. Dizanje zastave na Iwo Jimi, Joe Rosenthal, 1945. [13]

Slika 8. Sagionska egzekucija, Vijetnam, Eddie Adams, 1968. [14]

2.3. 21.stoljeće

Danas su novinari i fotografi rata zaštićeni razičitim internacionalnim konvencijama, no ipak su sada, kao i kroz povijest, bili omraženi od zaraćenih strana jer su pokazuju ono što oni žele sakriti. To pokazuje i činjenica da je u ratu od 2003. do 2009. godine 36 fotografa i snimatelja ubijeno ili zarobljeno u rasponu od 2003. do 2009. [15]

S obzirom na to da su danas fotografski aparati lako dostupni svima, tako je fotografija raširenija, a to se osjeti i na ratnoj fotografiji. Moguće je napraviti jako blizak prikaz rata, mogu se zabilježiti scene s prve crte bojišta. Također, u ovom stoljeću ima puno ratova pa i to utječe na raširenost ratne fotografije ovog stoljeća.

Kao neke značajnih ratnih fotografija iz 21. stoljeća treba navesti:

1) „Coffin ban“, Tami Silicio, 2004.

Do travnja 2004. oko 700 američkih vojnika je ubijeno na bojištu u Iraku, no fotografije mrtvih u lijesovima nisu viđene. Naime, američka vlada je zabranila fotografiranje takvih događaja od 1991. uz opravdanje da takve fotografije narušavaju privatnost obitelji, te dostojantvo poginulih. Mnogi su smatrali da je to pravilo uvedeno kako bi se u javnosti prikrilo koliko zapravo žrtava ima. No, zabrani unatoč, fotografkinja Tami Silicio nije mogla zatvoriti oči pred prizorom 20 zastavama zamotanih lijesova američkih vojnika. Svojim Nikonom je snimila fotografiju, poslala prijatelju u SAD, te je ta ista fotografija, deset dana nakon što je snimljena, objavljena je u New York Timesu i pokrenula lavinu, a Silicio je dobila otkaz. [16]

Slika 9. Coffin ban, Tami Silicio, 2004. [16]

2) „Iraqi girl at Checkpoint“, Chris Hondros, 2005.

Kada su američki vojnici posumnjali da je obitelj ove djevojčice skrivala iračke pobunjenike ili bombaše samoubojice, odlučili su ih ubiti. U to vrijeme, ovakve i mnogo gore scene nisu bile rijetkost, ali je bila rijetkost da se zabilježe, a upravo je to napravio fotograf Chris Hondros. Fotografija je u vrlo kratkom periodu obišla svijet, ali je donijela i promijene: Američka vojska je nakon toga preispitala i promijenila način na koji provode kontrole, a u javnosti je još više potakla ionako aktivno pitanje- zašto američki vojnici ubijaju one koje su došli osloboditi. [17]

Slika 10. Iraqu girl at checkpoint, Chris Hondros, 2005. [17]

3) Manu Brabo, 2012.

Slika prikazuje Sirijca kako drži svoga sina u blizini Dar El Shifa bolnice u Alepu, Sirija nakon što je dječaka ubila sirijska vojska. Za skupinu fotografija među kojima se nalazi i ova, Barbo i njegovi kolege Rodrigo Abd, Narciso Contreras, Khail Hamra i Muhammed Muhsein su dobili Pulitzerovu nagradu 2013. godine. [18]

Slika 11. Manu Brabo, 2012. [18]

3. ISTAKNUTI RATNI FOTOGRAFI

Roger Fenton

Roger Fenton, (1819.-1869.) je bio britanski fotograf. Bio je prepoznat kao jedan od prvih ratnih fotografa. Nakon sto je diplomirao umjetnost, stekao je veliko zanimanje za novu tehnologiju. U to vrijeme, novu tehnologiju je predstavljala fotografija. Između 1851./1852. počeo je fotografirati i izlagati vlastite fotografije. S vremenom je postao vodeći britanski fotograf. Također je bio jedan od članova osnivača Kraljevskog fotografskog društva (Royal Photographic Society).

1854. londonski izdavač tiska Thomas Agnew & Sons naložio mu je da dokumentira događaje na Krimu[1]. Bio je jedan od nekolicine fotografa koji su "pokrivali" Krimski rat. Oprema je bila velika i nezgrapna. Da bi fotografirao bilo što, bila su mu potrebna kolica s konjima i pomoćnik.

Zbog tih ograničenja, uspio je snimiti samo poze nepomičnih objekata. Nerijetko je hvatao pejzaže, jer je želio izbjeći fotografiranje mrtvih ili osakaćenih tijela. Svojim slikama nije postigao velik komercijalni uspjeh. Nakon povratka u Britaniju, putovao je diljem zemlje i fotografirao pejzaže. [19]

Slika 12. the vallay of the shadow of death, Roger Fenton [20]

[1] **Krimski rat 1853. - 1856.**, vodio se između Ruskog Carstva i alijanse koju su tvorili; Velika Britanija, Drugo Francusko Carstvo, Osmansko carstvo i Kraljevina Sardinija. Rat su karakterizirale katastrofalne odluke zapovijednog kadra Alijanse i loša logistika svih zaraćenih strana (koja je rezultirala u velikim gubitcima nevezanim za ratne operacije).

Nick Ut

Nick Ut (Huỳnh Công Út; 29 March 1951) je vijetnamsko-američki fotograf. Radio je za Associated Press[2].Za AP je počeo snimati fotografije već sa 16 godina. Pridružio mu se nakon što je njegov brat, također fotograf iz AP-a, poginuo snimajući sukob. Dobitnik je nagrade za svjetsku tiskovnu fotografiju godine za "Teror rata" 1973. Ta slika prikazuje djecu u bijegu od bombardiranja za vrijeme rata u Vijetnamu. Jedna od nejgovih slika, koja je postala ikona vijetnamskog sukoba, prikazuje golu i uplakanu devetogodisnjakinju kako bježi prema njemu. Ta slika je podigla dosta prašine zbog prikazivanja djevojčice gole. Nick Ut je pomogao djevojčici i odveo je u bolnicu prije isporuke filma s fotografijom. To je primjer kako ratni fotografi ustvari pomažu potrebitima koje fotografiraju. Na 40. obljetnicu te fotografije, za koju je dobio Pulitzerovu nagradu, Leica[3] ga je uvrstila u Kuću slavnih za cjelokupan doprinos fotoreportaži.

Nakon toga je nastavio raditi za AP, pokrivajući uglavnom područja Tokija i Južne Koreje. Povukao se 2017.godine. [19]

Slika 13. Izbjeglice, Nick Ut [21]

[2] **Associated Press** je američka novinska agencija koja je nastala 1848.

[3] Leica Camera AG je njemačka tvrtka koja se bavi optikom i proizvodi Leica foto aparata.

Margaret Bourke-White

Margaret Bourke-White (1904.-1971.) bila je prva ženska ratna dopisnica. Bila je također i prva žena kojoj je bilo dopušteno da radi u borbenim zonama tijekom Drugog svjetskog rata. Godine 1941. otputovala je u Sovjetski Savez kada je Njemačka raskinula svoj pakt o nenapadanju. Bila je jedini strani fotograf u Moskvi kada su njemačke snage napale. Utočište je potražila u američkom veleposlanstvu.

Kako je rat napredovao, ona je otišla u Sjevernu Afriku zajedno s američkim vojnim zrakoplovstvom. Nakon toga se pridružila američkoj vojsci u Italiji, a kasnije i u Njemačkoj.Za vrijeme boravka u Italiji, vise se puta našla pod vatrom.

Fotograijom se počela baviti iz razonode i hobija. U tome ju je podržavao otac, koji je također bio zainteresiran za stare kamere i fotografije. Nakon očeve smrti napustila je studij herpetologije.Kasnije je promijenila nekoliko studija prije nego je diplomirala na Cornellu.

Tek se 1928. potpuno posvetila fotografiji. Otvorila je vlastiti studij komercijalne fotografije u New yorku. Godinu dana kasnije postala je fotografkinja za časopis “Fortune”, za koji je radila do 1935. [19]

Slika 14. Vojnici, Margaret Bourke- White [22]

Philip Jones-Griffiths

Philip Jones-Griffiths (1936.-2008.) završio je studij farmacije, i radio noćnu smjenu u Bootsu, vodećoj britanskoj farmaceutskoj tvrtci u to vrijeme, honorarno fotografirajući za "Manchester Guaridan".

Tek je 1961. počeo raditi kao fotograf puno radno vrijeme. Fotografirao je za list "Observer". Njegov prvi zadatak bio je putovati u Alžir 1962. Nakon toga je putovao u Vijetnam 1966. Radio je za agenciju Magnum, fotografirajući bitke u tijeku. Magnum nije želio objaviti njegove fotografije, jer su prikazivale osjećaj europske dekolonizacije u tom području. Philipov napredak uslijedio je nakon što je uspio uhvatiti Jackie Kennedy, američku prvu damu, na odmoru u Kambodži. Prodaja tih slika omogućila mu je boravak u Vijetnamu. Za vrijeme boravka u Vijetnamu objavio je knjigu "Vietnam Inc 1971.", koja je detaljno prikazivala strahote rata, kao i svakodnevni ruralni život u Vijetnamu. Toliko je bio dobar u snimanju ratnih fotografija, da ga je predsjednik Južnog Vijetnama uvrstio na popis ljudi kojima je zabranjen ulazak u zemlju. [19]

Slika 15. Philip Jones-Griffiths, [22]

Moises Saman

Moises Saman (1974.), španjolsko-američki je fotograf koji živi u Tokiju. Kao stalni zaposlenik “Magnuma”, zahvaljujući svom umijeću smatra se jednim od vodećih ratnih fotografa svoje generacije. Najpoznatiji je po svojim fotografijama iz Iraka. Također je obuhvatio i revoluciju u Egiptu. Njegova knjiga “Discordia” iz 2016. Prikazuje ove slike uz slike revolucije Arapskog proljeća.

Dobitnik je brojnih nagrada Svjetske tiskovne fotografije, te je dobitnik nagrade za fotografiju godine. Za “Magnum” je počeo fotografirati 2010., a 2014. godine je postao njihov stalni zaposlenik. [19]

Slika 16. Moises Saman [23]

João Silva

João Silva (1966.) porijeklom iz Južnoafričke republike, rođen je u Portugalu. Bio je posljednji radni član kluba Bang-Bang, skupine fotografa koji su pokrivali područje Južne Afrike. Silva je snimio prve fotografije iz vremena Mandelinih prvih izbora 1994. Radio je zajedno s Kevinom Carterom, čije su fotografije nerijetko izazivale kontroverzu među narodom. Silva je djelovao na mnogim područjima širom svijeta, kao što su Afrika, Balkan, Srednja Azija, Rusija i Bliski Istok.

Kao i mnogi ratni fotografi, bio je ranjen za vrijeme snimanja fotografije. 2010. godine je nagazio na minu, dok je bio u patroli s američkim vojnicima u Afganistanu.Pri tom je izgubio obje noge. Između vremena eksplozije i njenog prestanka, uspio je snimiti tri fotografije svog trenutnog položaja. [19]

Slika 17. João Silva [24]

Timothy Hetherington

Timothy Hetherington(1970.-2011.) bio je britanski fotoreporter. Poginuo je za vrijeme boravka i snimanja sukoba u Libiji 2011.od šrapnela iz eksplozivne naprave. Chris Hondros,također fotograf, u istom sukobu je izgubio život.

Hetherington je ideju za fotografiranjem dobio nakon brojnih putovanja u Indiju, Tibet i Kinu. Godinama se bavio običnim poslovima, pohađajući usput večernju školu za fotografiju, da bi nakon toga otišao na studij fotografije u Cardiff. Hetherington je najpoznatiji po dokumentarnom filmu “Restrepo” iz 2010. godine u režiji Sebastiana Jungera. Film je osvojio nagradu Velikog žirija u Sundanceu, te je bio nominiran za Oscara. Među brojnim nagradama ističe se nagrada za najbolju svjetsku fotografiju 2007.godine. Osim rada u Afganistanu, radio je i na području Afrike. [19]

Slika 18. Thimothy Hetherington [25]

Sir Donald McCullin

Sir Donald McCullin (1935.) britanski je fotoreporter, poznat po ratnoj fotografiji i slikama urbanih sukoba. Svoju karijeru je počeo kao pomoćnik fotografije, za vrijeme služenja u Kraljevskom ratnom zrakoplovstvu (RAF). Ustvari nije zadovoljio testove prilagođene za zvanje profesionalnog fotografa. No, upravo mu je neuspjeh bio najveći motiv da se posveti poboljšavanju svojih fotografskih vještina. Prekretnica u njegovoj karijeri fotografa bila je fotografiranje i objavljivanje slike lokalne londonske bande. Serija slika nazvana je "The Guvnors".Nakon toga nastavio je fotografirati fotografije sukoba , pretežno iz Vijetnama i sukoba u Sjevernoj Irskoj.

1968. njegov "Nikon" fotografski aparat zaustavio je metak namijenjen njemu. Unatoč njegovoj popularnosti, konzervativna britanska vlada je prekinula njegov rad fotografiranja Falklandskog rata.[4] [19]

[4] **Falklandski rat** ili **Malvinski rat** je oružani sukob Argentine i Velike Britanije koji je trajao od 19. ožujka do 14. lipnja 1982. godine, a kojemu je povod bio teritorijalni spor oko Falklandskog otočja.

Slika 19. sir Donald McDullin [26]

Robert Capa

Robert Capa (1913.-1954), pravim imenom Endre Friedmann, mađarski je ratni fotograf i fotoreporter. Radio je zajedno sa svojom prijateljicom i profesionalnom partnericom Gerdom Taro. Mnogi ga smatraju najpoznatijim ratnim fotografom u povijesti, dijelom zbog kontroverzi, dijelom zbog opsežnog opusa fotografija, ali i načina na koji je umro.

Rođen je u Budimpešti, nakon što je osjetio tamošnje političko ugnjetavanje, bio je prisiljen preseliti u Berlin. Berlin napušta za vrijeme Hitlerovog uspona, te seli u Pariz. Upravo je u Parizu upoznao Gertu Taro.

Robert Capa pokrivao je pet ratova. Španjolski građanski rat, Drugi kinesko-japanski rat, Drugi svjetski rat širom Europe, Arapsko-izraelski rat 1948. i Prvi Indokineski rat. Njegove su se slike našle širom svijeta, objavljene u časopisima i novinama.

U Indokineskom ratu je i poginuo, nagazivši na minu. Umro je s kamerom u rukama. [19]

James Nachtwey

James Nachtwey (1948.), američki je ratni fotograf i fotoreporter. Jedan je od najnagrađivanijih ratnih fotografa u povijesti. 5 puta je osvajao Zlatnu Medalju Roberta Capa i 2 puta nagradu svjetske tiskovne fotografije.

2003. godine bio je teško ranjen granatom, za vrijeme rada u Bagdadu, no za razliku od mnogobrojnih svojih kolega, uspio se potpuno oporaviti.

Radio je za časopis “Time” od svoje 36.godine, a radio je i za “Black Star” , kao i “Magnum Photos”. Pomogao je u osnivanju VII agencije za fotografije (2001–2011). Specijalizirana je za pružanje pomoći pri dokumentiranju ratnih fotografija na globalnoj razini.

Najistaknutije fotografije snimio je za vrijeme Domovinskog rata u Hrvatskoj,te sukobi iz Afganistana i Čečenije. [19]

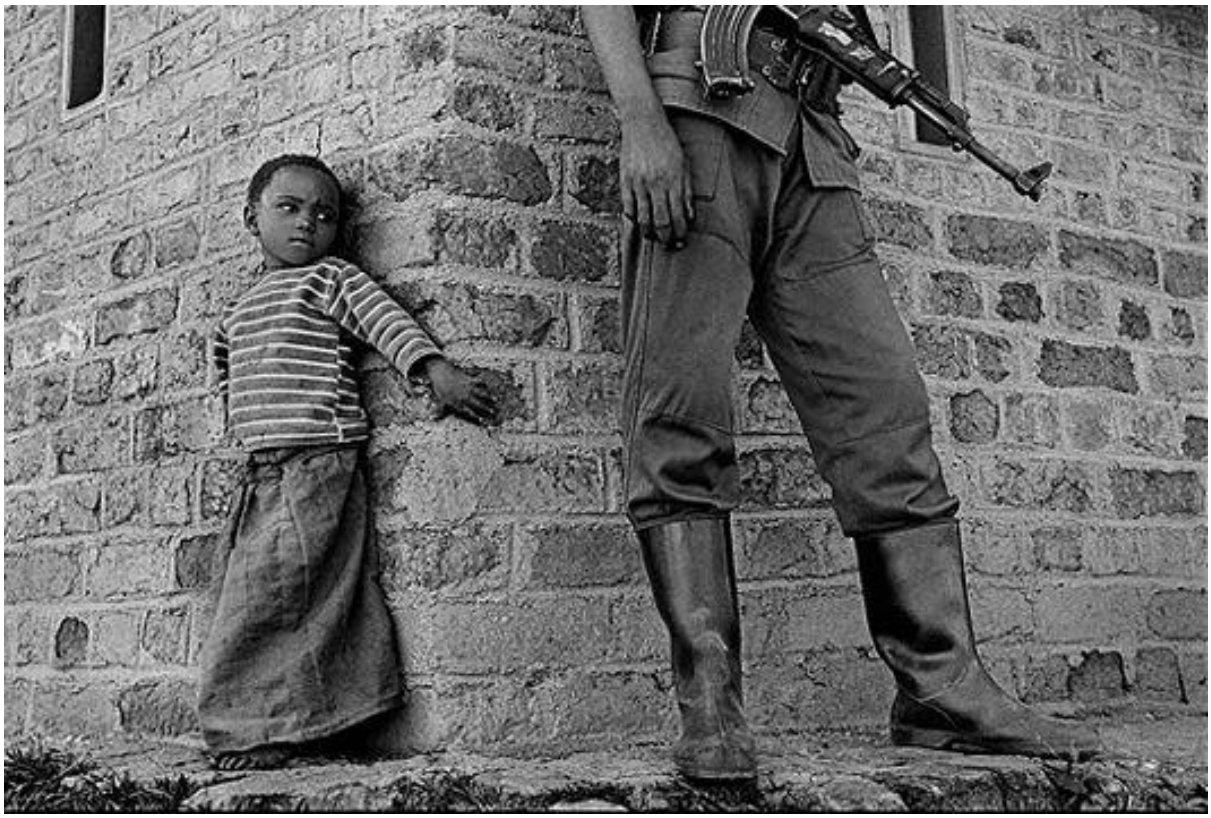

Slika 20. Child with solider, James Nachtwey [27]

4. FOTOGRAFIJA U DOMOVINSKOM RATU

Domovinski rat je vođen za neovisnost Hrvatske protiv velikosrpske agresije. Do domovinskog rata je došlo u kolovozu 1990. pobunom Srba u Hrvatskoj. Strategijski, sastojao se od tri etape. U prvoj etapi na Hrvatsku je izvršena tzv. „Puzajuća“ agresija. Hrvatska je pružila snažan otpor i uspostavila je čvrstu crtu bojišta. U drugoj etapi rat se proširio i na Bosnu i Hercegovinu koja ne se ne bi uspjela obraniti bez pomoći Hrvstske. Međutim, tijekom ovog rata je došlo do sukoba Bošnjaka i Hrvata. U trećoj etapi se dogodila Operacija Oluja kojom je počeo hrvatski put do oslobođenja.

U ovom ratu je poginulo preko 21 000 ljudi, od kojih je na hrvatskoj strani bilo nešto više od 13 000.

Slika 21. Guns 'n' roses, Željko Gašparović [28]

4.1. Fotografi Domovinskog rata

1) Pavo Urban

Pavo Urban je rođen u Dubrovniku 1. kolovoza 1968. gdje je završio pomorsku školu i Pomorski fakultet, nakon čega je želio upisati Akademiju dramske umjetnosti u Zagrebu, smjer filmsko i televizijsko snimanje. Rat je počeo, a on nije mogao otići i ostaviti svoj rodni Dubrovnik, bitnije mu je bilo ostati i braniti, nego ići i završiti željeni fakultet.Poginuo je nakon sto je pođen gelerom granate iste godine kada je rat i počeo i do zadnjeg trenutka je sa sobom imao svojoj fotoaparat. Iako kratka, njegova karijera je dala jako važne fotografije Domovinskog rata, a jedna njegova fotografija, posljednja, postala je simbolom ratnih razaranja Dubrovnika.12 fotografija nastalih na dan njegove smrti dodane su u zbirku koju je nazvao Rat-art, a u kojoj se nalaze i ostale fotografije koje je snimio u Domovinskom ratu. [29]

Slika 22. Kamena prašina, posljednja fotografija Pave Urbana [30]

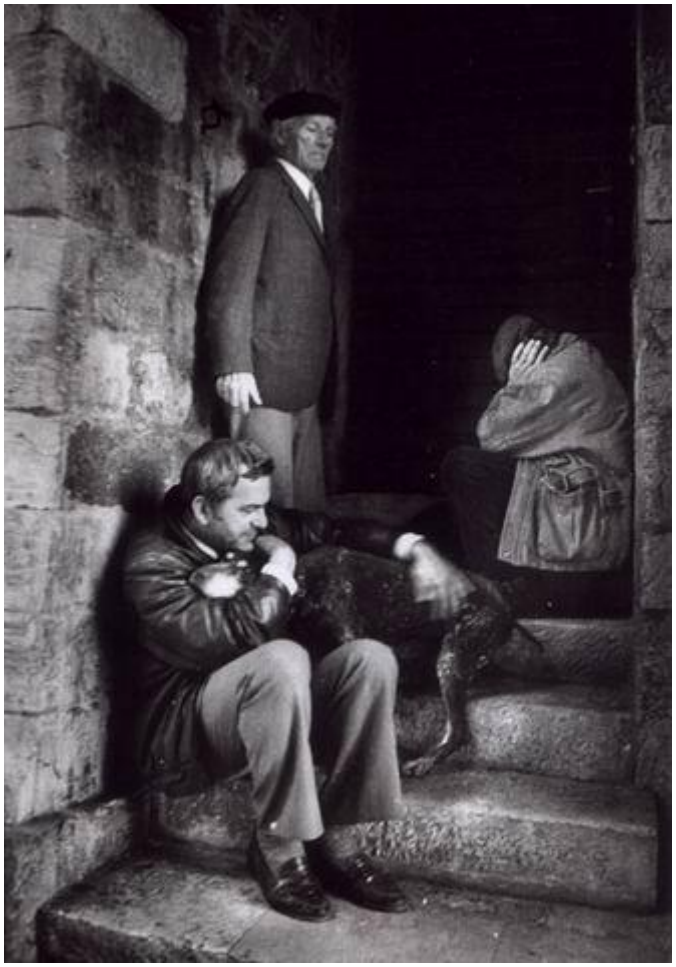

Slika 23. Strah - čovjek s psom, Pavo Urban [30]

2) Zoran Filipović

Rođen je 27.travnja 1959. u Brčkom, a po zanimanju je profesionalni fotograf i pisac. Izdao je više knjiga kombiniranih sa svojim fotografijama, a za to je više puta bio nagrađen, te su ga za suradnika imale mnogi svjetski poznati magazini i revije. Njegove izložbe su također bile viđene kako u domaćim tako i u uglednim svjetskim galerijama i muzejima, a za svoj rad je dobio i nekoliko dokumentarnih filmova. Za vrijeme Domovinskog rata iz sigurnosnih razloga fotografirao je pod pseudonimom „ZORO“.
Svojim objektivom je zabilježio mnoga ratišta od Vukovara do Dubrovnika, a najviše se istaknuo u Sarajevu zbog najdužeg boravka na nekom ratištu, ali i zbog najopasnijih uvjeta. Zadnje što je snimao bila je vojna akcija „Oluja“. [31]

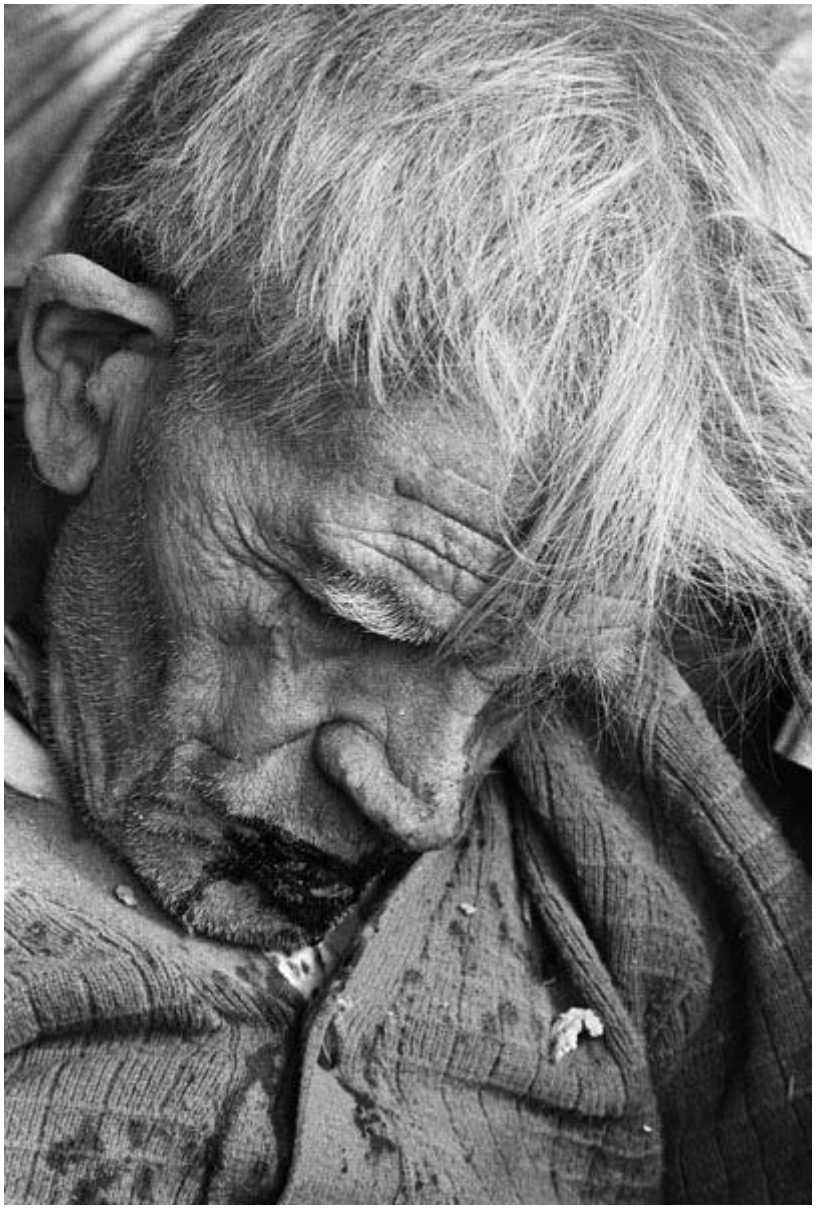

Slika 24. Kiklopovo oko, Zoran Filipović [32]

3) Romeo Ibrišević

Rođen u Zagrebu 1961., a već kao srednjoškolac se interesirao za fotografiju, a zanimalo ga je sve- od sportskih događaja do portreta. No, posebno je volio fotografirati konkretne događaje, pa ne čudi da je za vrijeme rata bio jedan od poznatijih fotografa, a njegova djela su bila objavljivanja po svijetu. Njegove su fotografije također iložene u iložbama „Oči isitne“ i Slike rata“ koje su posvećene Domonskom ratu, a moglo ih se vidjeti i kod nas i u svijetu. [33]

Slika 25. Obrana mosta mladosti, Romeo Ibrišević [34]

4) Toni Hnojčik

Toni Hnojčik rođen u Daruvaru 1951., a umro u Zagrebu 2018., hrvatski je fotograf i fotoizvjestitelj česke nacionalnosti. Fotografijom se bavio od malih nogu. Za vrijeme rata je surađivao sa ministarstvom informiranja Republike Hrvatke kako bi se isitna o ratu proširila svijetom. Njegove su fotografije bile objavljivane po raznim naslovnicama i u raznim novinama, a Memorijalni centar Domovinskog rata objavio je zbirku njegovih fotografija pod nazivom „To sam radio u ratu, sine“ koja prikazuje tijek rata u zapadnoj Slavoniji. Dobitnik je mnogih nagrada, a jedna televizijska kuća u Njemačkoj je o njemu čak i snimila dokumentarni film. [35]

Slika 26. Toni Hnojčik [35]

Slika 27. Toni Hnojčik [35]

5) Matko Biljak

Rođen je u Splitu 1968., a fotografijom se bavi od svoje sedamnaeste godine. Aktivno je bilježio rat na području Slovenije, Hrvatske i Bosne i Hercegovine, čak je dva puta bio zarobljen. Njegov talent su prepoznale strane agencije, pa tako danas snima fotoeseje za Getty Images, a radi za Reuters. Fotografije iz rata su mu često puta objavljivane u najpoznatijim svjetskim čaopisima i više puta je nagrađivan. [36]

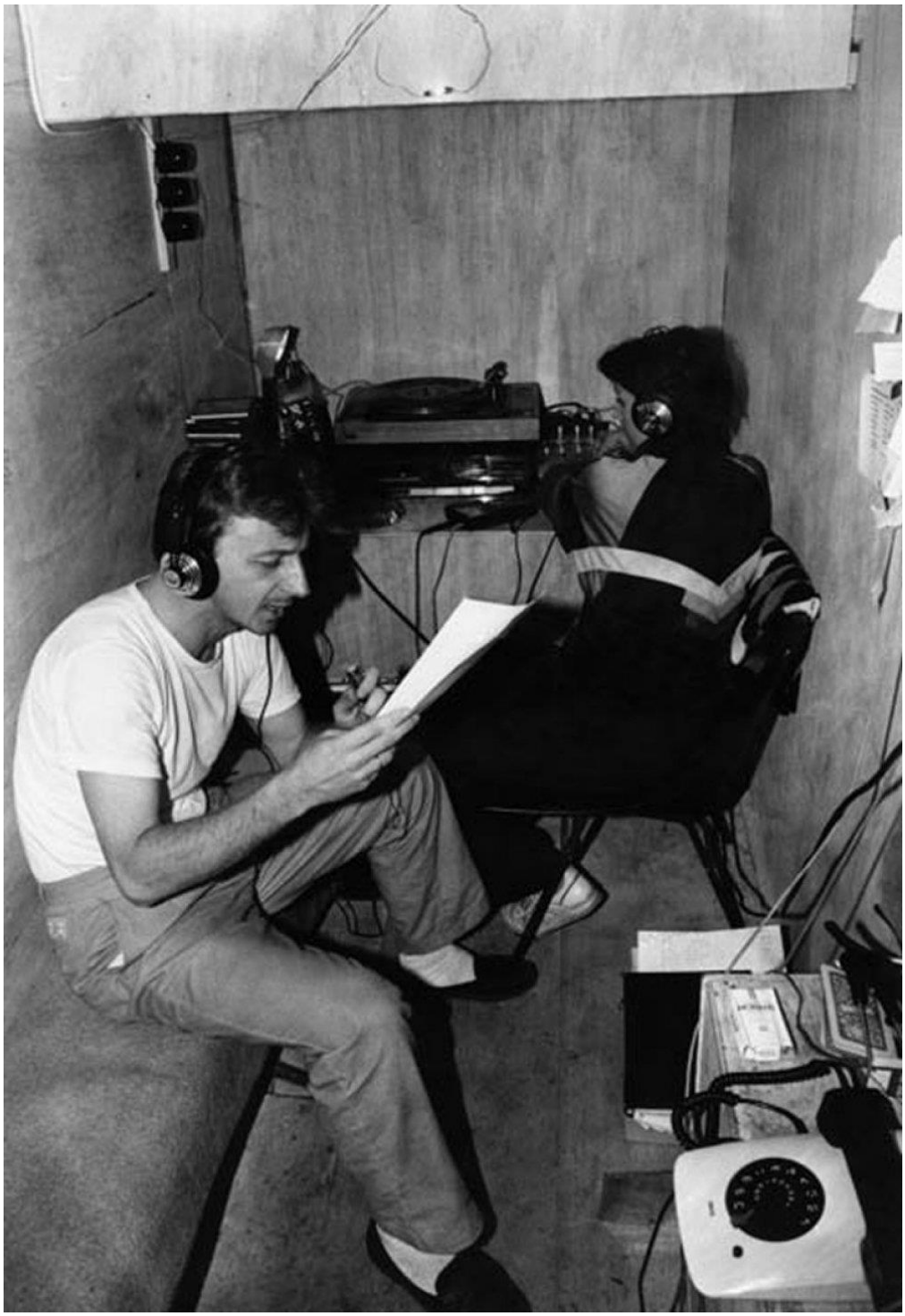

Slika . Siniša Glavašević, Matko Biljak [36]

5. ZAKLJUČAK

Fotografija je prešla dug put da bi bila ono što danas je: praktična i dostupna svima, pa tako ne začuđuje da se danas fotografira sve- od oku ugodnih do oku jako neugodnih sadržaja. Ratna fotografija pripada ovoj drugoj skupini, prikazuje većinom promatraču nezamislive prizore krvi, mrtvih, oružja što izaziva neugodan osjećaj. Baš zbog onoga što ratna fotografija može prikazivati dovodi do pitanja je li ona moralno prihvatljiva, je li moralno prihvatljivo snimati trenutke katastrofe, ubojstava kada bi se možda moglo pomoći pojedincu. No, na drugu stranu, ukoliko će fotografije takvih scena dovesti do buđenja svijesti kod javnosti, ako će ljudi preko njih uvidjeti besmisao rata onda možda nije moralno ispravno javnost uskratiti za takav sadržaj. Također iz istog razloga, ovake fotografije su često služile i kao dokaz, a baš zbog toga, pogotovo u modernije doba, podložne su raznim manipuacijama- od mijenjanja boje, kontrasta i drugih komponenata koje utječu na cjelokupnu atmosferu, do većih manipulacija kao što je izrezivanje nekih dijelova iz fotografije.
Uzevši u obzir eksplicitnost sadržaja očito je da ratni fotograf ne može biti svatko, to mogu samo oni koji su dovoljno hrabri ići u potencijalnu smrt i oni koji su spremni vidjeti i zabilježiti prizore koji će ih možda zateći, a gledajući u povijest takvih nije nedostajalo.
S obzirom na tehničke mogućnosti u počecima ratne fotografije, tadašnje fotografije i nisu prikazivale pravo lice rata, a čak i one koje su bile malo dramatičnijeg sadržaja su ponekad bile cenzurirane, pa se može reći da rat u javnosti nije bio onakav kakav i u stvarnosti. Danas ipak, postoji napredna fotografska oprema, postoje ljudi koji su još hrabriji, koji još više teže istini, mediji koji bez straha objavljuju najeksplicitnije sadržaje i postoji tehnologija koja omogućuje brzo širenje istih, pa je i rat vjerodostojnije prikazan. Moć fotografije je puno veća nego što se ponekad misli, toliko velika da je čak jednom uspjela zaustaviti rat.

6. LITERATURA:

[1] https://militaryhistorynow.com/2012/06/12/how-early-photographers-captured-historys-first-images-of-war/

[2] https://thisiswarblog.files.wordpress.com/2012/06/generalwoolsaltillomexico.jpg

[3] https://thisiswarblog.files.wordpress.com/2012/06/fenton085.jpg

[4] http://www.ourworldmyeye.com/posttopics/photography/warhuhyeah-good-amazing-documentary-photographs/#

[5] https://www.revolvy.com/page/George-S.-Cook

[6] https://en.wikipedia.org/wiki/War_photography

[7] Jane Carmichael, First world war photographers, 1989.

[8] https://www.iwm.org.uk/collections/item/object/30004839

[9] http://jasonfrancisco.net/war-photography

[10] http://100photos.time.com/

[11] https://en.wikipedia.org/wiki/Jack_Turner_(photographer)#/media/File:Vimy_Ridge.jpg

[12] https://www.magnumphotos.com/newsroom/conflict/robert-capa-d-day-omaha-beach/

[13] https://www.britannica.com/topic/Battle-of-Iwo-Jima

[14] http://100photos.time.com/photos/eddie-adams-saigon-execution

[15] https://cpj.org/reports/2008/07/journalists-killed-in-iraq.php

[16] http://100photos.time.com/photos/tami-silicio-coffin-ban

[17] http://100photos.time.com/photos/chris-hondros-iraqi-girl-at-checkpoint

[18] https://www.pulitzer.org/winners/rodrigo-abd-manu-brabo-narciso-contreras-khalil-hamra-and-muhammed-muheisen

[19] https://expertphotography.com/war-photographers/

[20] http://100photos.time.com/photos/roger-fenton-valley-shadow-death

[21] https://www.flickr.com/photos/13476480@N07/33152351090

[22] https://pro.magnumphotos.com/C.aspx?VP3=CMS3&VF=MAGO31_10_VForm&ERID=24KL535HON

[23] https://www.vice.com/en_uk/article/5gkgnn/moises-saman-interview-magnum-photography

[24] https://www.czechphoto.org/program-details/939-80/jo-o-silva-presentation-of-photography-legend/

[25] https://pro.magnumphotos.com/C.aspx?VP3=CMS3&VF=MAGO31_10_VForm&ERID=24KL53IWY0

[26] https://www.canon-europe.com/pro/stories/don-mccullin-interview/

[27] https://www.flickr.com/photos/kraftgenie/5805037640/

[28] http://pogledaj.to/drugestvari/kako-se-fotografijama-kalio-rat/

[29] https://www.dulist.hr/pavo-urban-danas-bi-slavio-pedeseti-rodendan/517613/

[30] http://pavourban.pondi.hr/#

[31] http://durieux.hr/wordpress/authors/filipovic-zoran/

[32] http://fot-o-grafiti.hr/slike/dogadjanja/_izlozbe19/f10n12a.jpg

[33] http://kictest.mrav.iskon.hr/fotogalerija.php?ID=94&p=14

[34] https://www.muzej-jugoslavije.org/exhibition/izlozba-lekcije-iz-91/romeo-ibrisevic-odbrana-mosta-mladosti/

[35] https://www.zvono.eu/toni-hnojcik---ime-mu-zaboravljaju--ali-fotografije-pamte-398

[36] https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/ne-zelim-zaradivati-na-ovoj-fotografiji-jer-je-simbol-ratnog-dostojanstva-ali-20150327